

*** קצורי * באורי * לקוטי *** **האלשיך הק'** **ענין רחל אמנו**

בנ"י מתחזקים וסומכים על זכות רחל אמנו שהשי"ת ימחול עוונותיהם, וישובו לגבולם

בראשית: פכ"ט ד-ו: ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן:

ו**יאמר להם יעקב**, המיצר על כל צרותינו יותר משאר האבות, כמו שאמרו ז"ל על פסוק 'ותבער ביעקב וכו', ועל כן נעשה כאומר לישראל, אשר בגלות החורבן השני, מאין באתם, מאיזה עון גליתם? והם אומרים לו, מחרן, מחרון איש על רעהו, הוא שנאת חנם אנחנו גולים.

ואמר להם, **הידעתם את לבן** (בן נחור) הוא מי שעתיד ללבן את עונותיכם על יד נחור, וחרון חבלי משיח, ומה לכם תדכאו עצמכם, ולא תשובו מיד? ויאמרו ידענו.

ו**יאמר להם השלום לו**, עמכם? שאינכם שמים על לב! ויאמרו שלום.

ואם אין ביניכם שלום, איך שלום ביניכם לבינו? והלא למי נושא עון? למי שעובר על פשע! ואינכם עוברים על פשע! לזה אומרים, מה שאנו בוטחים בו הוא, כי, והנה רחל בתו באה עם הצאן, כי על ידי זכות 'רחל מבכה על בניה' ישובו בנים לגבולם.

רחל אמנו מודה לה' שהיא מכירה, אשר מדרגתה שעמדה בנסיון, להעביר הסימנים ללאה, אלמלא הקב"ה היה עוזרה, לא היתה יכולה זאת * וסיבת הביא אותה למדרגה זאת, היתה להכין זכות לבניה, ומקום קבורתה להתפלל שם.

בראשית: פ"ל ח: ותאמר רחל נפתולי א-להים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי ותקרא

שמו **נפתלי**: אמרו רבותינו ז"ל, כי בעת החורבן לא נתפיים הוא יתברך להשיב בנים לגבולם בכל תחנוני האבות ומשה רבינו ע"ה, עד שדברה רחל ותאמר:

'אנכי אשה וסבלתי הכנס אחותי במקומי! ואתה לא תסבול מה שעשו בניך ותמאסם?'

אז אמר הוא יתברך: 'מנעי קולך מבכי כו' כי יש שכר לפעולתך כו' ושוב מארץ אויב'.

והנה אין ספק, כי א-להינו מרחם, החושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ומתקן מראשית אחרית, נסה את רחל, ותעמוד בנסיון, למען זכות את ישראל במענה פיה בעת החורבן, כי תזכיר סבלנותה לרחם על ישראל.

וזה יתכן, אמרה רחל, כי הכירה כי אשר עשתה, ונפתלה היה ברמאות ההוא מאת הא-להים, יצא לנסותה.

וזהו, **נפתולי א-להים נפתלתי**, וגם מאתו יתברך היה, שגם יכולתי לסבול, שעזרני שאוכל עמוד בנסיון, ועם שאפשר שלא ידעה מעתה ענין החורבן, לפחות הבינה, כי מאת הא-להים, שהיה עתיד לעשות דין ורוגז, יצא הדבר הזה, למען יהיה זה לה לזכות, להשיב חימה.

וזה אומרה, מאשר נתן לי גם את זה, שמורה, כי שנים יתן לי ה', כי על כן, שנים ילדה לי שפחתי, שנתתי לאישי, להורות שככה אבנה ממנה, דנתי, כי **נפתולי א-להים נפתלתי**:

ורחל עקרה' שהקב"ה מתאוה לתפלתה

בראשית פ"ל כב: ויזכר א-להים את רחל וישמע אליה ויפתח את רחמה: הנה היה לו לומר, וישמע א-להים אל רחל, ויפתח את רחמה, כי מאומרו תחלה, ויזכר ואחר כך וישמע וכו', נראה, שמבלי שמוע אליה, זכר אותה, ואם כן מה צורך השמיעה?

והנה אחד מהטעמים שאמרו ז"ל במדרש, למה היו האמהות עקרות, הוא, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים:

ובזה יאמר, אל יקשה בעיניך מה ש... הוא יתברך אוהב צדיקים, שכחה עד כה,

כי הנה דע, כי ויזכר א-להים את רחל ולא שכחה, אלא, שהמתין עד, שוישמע אליה א-להים, שהתפללה, כי לא היתה עקרה, כי-אם, על זה, שהקב"ה מתאוה כו':

רמזים בתורה שמקום קבורתה היא על פי הדיבור

בראשית: פל"ה יט: ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם: הנה מאמרו, ותקבר, ולא אמר, 'ויקברה', מורה, מאמרם ז"ל, שעל פי הדבור קבר אותה שם, ולא בבחירתו, למען תבקש רחמים על ישראל בעברם בגלות, שישובו מארץ אויב.

גם נרמז, כי ותקבר בדרך אפרתה, כמספר, אשר על פי א-להי ישראל (שהוא ארבעים וחמשה) במספר קטן:

אחרי מיתת רחל בחר יעקב באוהל בלהה ששייכה לרחל וענין מעשה בלהה

בראשית: פל"ה כא: ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל עדר: ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבלון:

א: ראוי לשים לב, מה בא ללמדנו, שנסע? ויט אהלה מהלאה למגדל עדר? ומה יתן ומה יוסיף, שבת במקומו, או נטות אהלה במקום ההוא?

ב: וגם שאינו מסיים מקום, אלא היה להלאה ממקום פלוני!

ג: וגם נשית לב, על דרך שדקדקו רבותינו ז"ל, בנח, שנאמר שם, 'ויתגל בתוך אהלה' אהלה, כתיב כו', כן גם פה, היה ראוי לכתוב, 'אהלו' ולא אהלה?

ד: וכן, מה ענין אומרו, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, שהוא מיותר! כי איזה שייכות יש, במה ששכן בארץ ההיא, אל מעשה ראובן?

ה: ועוד, שאינו מסיים מקום, אלא בארץ ההיא, שכולל כל ארץ ישראל!

ו: ועוד, אומרו, וישמע ישראל, כי אין השמיעה מעלה ומורדת, כי-אם, מציאות הענין, אם היה קל או חמור, והיה ראוי יסמוך מיד, ויהיו בני יעקב שנים עשר, להורות, כי אין הדבר כפשוטו, כי-אם, עדיין, במספר אחיו יבא (ראובן), ולא יפסיק באומרו וישמע ישראל!

והנה לבא אל הענין נשית לב אל מאמרם ז"ל, שאמרו, לא שכב חלילה, כי-אם, שבלבל יצועי אביו, שנתן לבלהה, מקום רחל, לעשות יעקב עיקר מושבו שם, כאשר היה עם רחל, ויקנא ראובן, באומרו לא די בחיי רחל, כי-אם, גם במותה, יעשה כן לאמו, והיפך המשכבות.

ז: והלא יקשה מאד, היתכן, שלא יהיה מזה (סיפור המדרש), אפילו רמז מה, בכתובים?

ואחשוב, כי גם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, נרמז באומרו, ויסע כו', לומר, כי נסע ממקומו העיקרי, שהיה באהל רחל. ויט אהלה של רחל, הנזכרת, כי אהלה כתיב. ולא במקום לאה, שהיא מגדל עדר, צאן ישראל, כי היא רבת בנים, כי ילדה ששה, ורוב עדר ישראל ממנה, וכהנה לזיה מלכות ותורה, כי-אם, ויט אהלה מהלאה למגדל עדר, להלאה ממנה (מן לאה), ולא בה, שהוא (שנשאר יעקב) עם בלהה:

וכן הלאה עם התיבה עולה מ"ב כמנין 'בלהה'. (ובזה נתיישב קושיא א: מה בא ללמדנו, שנסע, ויט אהלה מהלאה למגדל עדר, ומה יתן ומה יוסיף, שבת במקומו, או נטות אהלה במקום ההוא? וקושיא ב: אינו מסיים מקום, אלא היה להלאה ממקום פלוני! וקושיא ג: ראוי לכתוב, 'אהלו' ולא אהלה!)

או יהיה הרמז, במה שלא נאמר 'להלאה' כי-אם, מה-לאה, שהוא לרמוז, שנסע ישראל, ונטה אהלה של רחל, מה'נקראת לאה הידועה, וזה עשה, למגדל עדר, הוא בשביל מגדל עדר, היא רחל, שהיא מגדל עז, לעדר ה', בקבורתה הנזכר, בזמן החורבן, על כן, חלק כבוד לבלהה, שנבנה ממנה, והיתה שלה: (ובזה נתיישב באופן ב' קושיא א: מה בא ללמדנו, שנסע, ויט אהלה מהלאה למגדל עדר, ומה יתן ומה יוסיף, שבת במקומו, או נטות אהלה במקום ההוא?

ובאופן ב' קושיא ב: אינו מסיים מקום, אלא היה להלאה ממקום פלוני! (ובאופן ב' קושיא ג: ראוי לכתוב, 'אהלו' ולא אהלה!)

ועל ידי כן, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, שעשה מקום שכנו בארץ ההיא, היא בלהה, הנרמזת, - כי האשה לקרקע תמשל, כי אין דברים כאלו נאמרים בתורה, רק ברמז - (ובזה נתיישב קושיא ד: ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, שהוא מיותר! כי איזה שייכות יש, במה ששכן בארץ ההיא, אל מעשה ראובן?

וקושיא ה: אינו מסיים מקום, אלא בארץ ההיא, שכולל כל ארץ ישראל!)

על כן, וילך ראובן, בקנאתו, וישכב וכו', שהוא שחילל קדושת המקום שהיתה שכינה שוכנת שם, ותעל משם, כאילו היה שוכב עמה, שחילל כבודו. והוא מאמרו אליו, כי עלית משכבי וכו' אז חללת יצועי עלה. וכן, וישכב (יד), הוא, שבלבל (יג), עם התיבה (יד), במספר קטן:

ועוד ביאר (הפסוק), לא רק כנ"ל ברמז, אלא בפירושו, שלא עשה רעה כפשט הכתוב, רק, שבלבל כו' כי הלא, וישמע ישראל, כי שמע אביו אליו, ויעש רצונו, ואין זה, כי-אם, שקנא על אמו, כאמור, וישמע ישראל, ויעש כן, לשום את אמו במקום רחל, ולא את בלהה:

ועל כן, שלא היה הדבר, רק מה ששמע אליו אביו, על כן, ויהיו בני יעקב שנים עשר, כי במספר אחיו יבא, כי לא שכב כפשוטו: (ובזה נתיישב קושיא ו: וישמע ישראל, כי אין השמיעה מעלה ומורדת, כי-אם, מציאות הענין, אם היה קל או חמור, והיה ראוי יסמוך מיד, ויהיו בני יעקב שנים עשר, להורות, כי אין הדבר כפשוטו, כי-אם, עדיין, במספר אחיו יבא (ראובן), ולא יפסיק באומרו וישמע ישראל!

וקושיא ז: הלא יקשה מאד, היתכן, שלא יהיה מזה (סיפור המדרש של אהל בלהה ולאה), אפילו רמז מה, בכתובים?)

זכה יוסף להיות מרכבה אל השכינה ע"י רחל אמו

דברים פל"ג: טו: למה זכה יוסף להיות משכן אל השכינה מכל אחיו?

... מצד רחל אמו, שבמטתה היתה שורה שכינה, כמאמר יעקב לראובן, כשבלבל יצועי אביו, 'כי עלית כו' אז חללת יצועי עלה', כמפורש אצלנו, כי על ידי שבלבל יצועיו, אז חילל הקדש, כי השכינה שהיתה שורה במטה של רחל, עלתה ונסתלקה משם. ועל כן היה ראוי יוסף ... מצד אמו להיות מרכבה אל השכינה.

השי"ת שמע אך ורק לקול רחל מכל תפלות הצדיקים

תהילים פק"ב: יג: איכה רבתי... כשנחרב בית ראשון, נשבע שלא לזקק לבית המקדש, עד עת קץ, שהוא עד ימות המשיח, אלא שאחרי כן, באו האבות ומשה והאמהות, ושמע הוא יתברך לקול רחל, ואמר לה, מנעי קולך מבכי ועינך מדמעה כו' וישבו מארץ אויב.

תהילים פ"ג: ב: עד אנה י-הוה תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני: עד אנה ה' תשכחני נצח, על גלות בבל, כי תחלה היה נגזר לנצח, כתלונת המקוץ, (איכה ה: ב:): למה 'לנצח' תשכחנו כו', וכמאמרם ז"ל, שאמר הב"ה, שלא ישוב אליהם, עד עת קץ. לולא בכיית רחל, שאז נדרו לה מן השמים, וישבו מארץ אויב.

דברים פל"א: יד: על ידי בכיית רחל, שב ה' ואמר, 'מנעי קולך מבכי כו', ואז שלח שכינתו לבלל, ותהי לישראל תקוה על ידי כן:

השי"ת מפרסם זאת, אשר שמע אך ורק לקול רחל יותר מכל האבות ומשה רבינו

הושע: פ"ב יב: ועתה אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי: באיכה רבתי, כי בזמן החורבן, ציוה יתברך ליירמיה, יקרא לאבות ומשה והאמהות, לראות בצרת וחרפת בניהם שיצטערו עליהם, ואז, לא שמע יתברך, את האבות, ובראותם אחר כך את משה, שמחו מאד, באמרם, זה יצילנו כדרכו, ונהפך שמחתם לאבל, כי גם אליו לא שמע ה', עד באה רחל, ובכתה לפניו יתברך, באומרה: אנכי אשה וסבלתי

קנאת אחותי וכו', אז ריחם ה' ואמר: מנעי קולך מבכי וכו' ושבנו מארץ אויב.

וזה יאמר, ועתה, בזמן שאמרת, 'ורדפה את מאהביה וכו', שהוא בזמן החורבן, אז, אגלה את נבלותה לעיני מאהביה, הם האבות ומושה והאמהות, ואפילו איש, הוא מושה, הקרוי איש, לא יצילנה מידי, כלומר, כי-אם אשה, היא רחל כמדובר.

השי"ת!

תגלה את גבורתך, והושיעניו, בזכות רחל המבכה על בניה, שמרוב התכללותה בשכינה, ושמצטערת בצער השכינה, לכן בניה, אפרים ובנימין ומנשה, השיגו את מעלת צד השכינה, וחשקו לקרב מחניהם לצד מערב, אשר שם עיקר השראת השכינה.

תהילים פ"ב: ב-ג: רעה ישראל האזינה נהג כצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה: לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לישעתה לנו: אם חלושי זכות אנחנו, להתעורר בגינו, זכור את רחל, שהיתה, מצרה ומבכה, על בניה, כמאמרם ז"ל באיכה רבתי, ועליה נאמר, 'מנעי את קולך, כו' כי יש תקוה לאחריתך וכו'.

ומדגל מערבי אשר שם שכינה (אשר היא יושב הכרובים שהיא לפני מחנה מערב) אשר שם היו בני רחל, אפרים ובנימין ומנשה, בזכותה, עוררה עתה את גבורתך, שלא תהיה גבורתך, כישנה, כאשר בראותך גוים מרקדים בהיכלך, והיית כישנה, בעיני הרואים, עם היות שהן היא גבורתך, (אע"פ שאז"ל שהסבלנות והתאפקות שלו ית' הן הן גבורותיו, אעפ"כ, תפלתנו היא שטוב עתה תהיה גבורתך בהתעוררות, וזהו עוררה את גבורתך.

ולא למעננו תעשה, כי-אם, למענך, כי תצא שכינה מהגלות, כי הגוגע לך, (ולכה) הוא, ישועתה לנו, כי זה חפצנו יותר מישועתנו, כאלו הושעתנו, כי חביבה ישועתך לנו:

מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו: כה אמר י-הוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם י-הוה ושבנו מארץ אויב: ויש תקוה לאחריתך נאם י-הוה ושבנו בנים לגבולם:

א. הנה, רחל לא היתה ברמה?
ב. ועוד אומרו, תמרורים לשון רבים!
ג. וכן אומרו, מבכה ולא אמר בוכה!
ד. ועוד אומרו, בניה זה פעמים!

ה. ועוד אומרו, כי איננו, ולא אמר כי אינם!
ו. ועוד, כפל אומרו, מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה!

ז. ועוד אומרו, כי יש שכר, שיורה שבא לשלול העדר שכר, ולא יתכן!

ח. ועוד אומרו, ושבנו בנים לגבולם, אחר אומרו ושבנו מארץ אויב, כי הלא יראה שהכל אחד, ולמה הוכפל, ובמלות שונות, שהיא קושיא כפולה?

ט. וגם, למה נאמר בינתים ויש תקוה כו'?

פמליא של מעלה בונים ביחד עם רחל

אמנם, הנה רחל, לקול המולת הרעשתה היתה מבכה למעלה ברמה לפניו ית', והקול שהיה נשמע היה נהי של בכי על שני תמרורים, וזהו, קול ברמה נשמע נהי כו', והקול שנשמע ברמה אינו קול רחל, כ"א, קול שהיתה היא מבכה את אחרים, וקול האחרים היה הנשמע ברמה, (ובזה נתיישב קושיא א. הנה רחל לא היתה ברמה? וקושיא ג. מבכה ולא אמר בוכה!) ומה היו השני תמרורים?
הא' על בניה בחרבן ראשון, והשני מאנה להנחם על בניה של חרבן שני. (ובזה נתיישב קושיא ב. תמרורים לשון רבים!

וקושיא ד. בניה זה פעמים!)

בכיית רחל היא על ריחוק ה' מבני ישראל בעת הגלות

ומה שהיתה עושה כל כך לא על מציאות הגלות, כי-אם, כי איננו איתם, השם הנוכר,

באומרו כה אמר ה' (ובזה נתיישב קושיא ה. כי איננו, ולא אמר כי אינם!)

כי אלו לא נסתלק, לא היה פחד, והוא, כי, אם שב הוא ית' ללכת אתם בגלות, היה אחר בכיית רחל, כנראה ממדרש איכה רבתי:

השי"ת מבטיח לרחל: א: שיבנה בית שני. ב: ושלישי. ג: ואז יזכו להזדכך ולמדרגת 'בנים למקום'. ד: וגם תקבל שכר לעצמה על שסבלה לאחותה

ואמר הוא ית', מנעי קולך מבכי, שאת מבכה, שלא תצעקי להבכות את העליונים לפניו ית', וגם ועיניך מדמעה, שלא תבכי גם את (ובזה נתיישב קושיא ו. כפל אומרו מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה!)

כי הנה, על גלות חרבן ראשון דעי, כי יש שכר כו', והוא, כי הנה אמרו רז"ל, ש'כה אמרה בבכייתה: 'ומה אני, שאני בשר ודם, סבלתי קנאה, ואשים את אחותי במקומי, ואתה ה' תקנא ולא תסבול?

ונבא אל הענין, אמר, אל תחשבי, שבמה שאשים את בניך מארץ אויב, אנכה את שכרך במה שסבלת לאחותך, כי-אם, יש שכר לפעולתך, ועכ"ז, ושבנו מארץ אויב, שהוא מגלות בבל. (ובזה נתיישב קושיא ז. כי יש שכר שיורה שבא לשלול העדר שכר ולא יתכן!)

ועל חרבן בית שני, שהגאולה לאחרית הימים, אמר, ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם, והוא, כי טובים יהיו השבים לבית שלישי, מהשבים לבית שני, כי אין גאולה אחרונה באה עד בלתי השאיר בישראל שריד חטא ועון ע"י תשובה שלמה, או אם יזכו מעצמן, או ע"י חבלי משיח כנודע.

וזהו כי בשובם לבית שני אמר סתם, ושבנו מארץ אויב, ובשובם אל השלישי אמר, ושבנו בנים, כי ישובו וקראים בנים לה' לגבולם, שהוא שלמי הכשרון עד יקראו בנים למקום: (ובזה נתיישב קושיא ח. ושבנו בנים לגבולם אחר אומרו ושבנו מארץ אויב, כי הלא יראה שהכל אחד ולמה הוכפל ובמלות שונות שהיא קושיא כפולה?
וקושיא ט. למה נאמר בינתים ויש תקוה?)

ד"ת מספה"ק ע"פ האלשיך הק'

ספה"ק דרושי הצל"ח

מרבח"ק ר' יחזקאל לנדא, הנודע ביהודה

הקב"ה ניחם את רחל 'ושבו בנים',
פירוש 'ישיבו' להיות נחשבים
'בנים' למקום

דרוש י"ח ליום ב' דראש השנה: הנה,
האלשיך פירש, 'רחל מבכה על בניה',
על בית ראשון שחרב, 'מאנה הנחם על
בניה', על חורבן בית שני, ע"ש.

(ויל"ק האלשיך) ידמיו: פל"א יד: כה
אמר י-הוה קול ברמה נשמע נהי בבי,
תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה
להנחם על בניה כי אננו:

ומה היו השני תמרורים?

הא' על בניה בחרבן ראשון,

והשני, מאנה להנחם על בניה, של
חרבן שני. (עכל"ק האלשיך)

(המשך דרושי הצל"ח) ולפי דבריו
אומר אני, שהיתה תשובת הקב"ה ג"כ
על זה הדרך,

על הפקידה של חורבן בית ראשון
ששב בימי עזרא, אמר, ושב מארץ
אויב, ולא אמר, 'ושבו בנים',

אבל על הגאולה האחרונה, ויש תקוה
לאחריתך דייקא שזה יהיה באחרית
הימים, אמר, ושב בנים לגבולם, שיהיו
במדרגת בנים.

ספה"ק פנים יפות
מרבח"ק ר' פנחס הלוי חורביץ,
בעל ההפלאה

השי"ת!

תגלה את גבורתיך, והושיעניו,
בזכות רחל המבכה על בניה,
שמרוב התכללותה בשכינה,
ושמצטערות בצער השכינה,
לכן בניה, אפרים ובנימין ומנשה,
השיגו את מעלת צד השכינה,
וחשקו לקרב מחניהם לצד מערב,
אשר שם עיקר השראת השכינה.

במדבר (פרק ב' פסוק ג) והחנים
קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאתם
... (י) דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם
... (יח) דגל מחנה אפרים לצבאתם ימה
... (כה) דגל מחנה דן צפנה לצבאתם.

ס' פנים יפות: (קדמה מזרחה) דגל
מחנה יהודה לצבאותם, וכן בכולם.

וגבי אפרים כתיב... לצבאותם...
(ואח"כ) ימה, ועיין בר"כ אלשיך,

(ויל"ק האלשיך) תהילים פ"ב: ב-ג:
רעה ישראל האמינה נהג כצאן יוסף ישב
הכרובים חופיעה: לפני אפרים ובנימין
ומנשה עוררה את גבורתך ולכה
לישעתה לנו:

אם חלושי זכות אנחנו, להתעורר
בגיננו, זכור את רחל, שהיתה, מצדה
ומבכה, על בניה, כמאמרם ז"ל באיכה
רבתי, ועליה, נאמר, 'מנעי את קולך כו'
כי יש תקוה לאחריתך וכו'.

ומדגל מערבי אשר שם שכינה, (אשר
הוא יושב הכרובים, שהיא לפני
מחנה מערבי) אשר שם היו בני רחל,
אפרים ובנימין ומנשה,

בזכותה, עוררה עתה את גבורתך,
שלא תהיה גבורתך, כישנה, כאשר
בראותך גים מרקדים בהיכלך, והיית
כישנה, בעיני הרואים, עם היות שהן
היא גבורתך, (אע"פ שאז"ל שהסבלנות
והתאפקות שלו ית' הן הן גבורותיו,
אעפ"כ, תפלינו היא אשר) עתה תהיה
גבורתך (לא דרך התאפקות אלא)
בהתעוררות, וזהו עוררה את גבורתך
(עכל"ק האלשיך)

(המשך הפנים יפות) ונראה (לי) ענינו
(דאלשיך), דאף שהיה על פי צוואות
השי"י, (אעפ"כ) לאחר שנתישבו (גם)
מצאו מקומו של כל אחד חן בעיניו,
כמ"ש חז"ל, חן מקום על יושביו,

אבל בבני רחל, חשקו נפשם לצד
מערב, (כיון) שהוא מקום השכינה,

כמו שמצינו בבנימין, שהיה 'חופף
עליו כל היום',

וכן מצינו גבי יוסף, כמ"ש חז"ל, 'ויפל
על צוארי בנימין אחיו ויבך, ובנימין בכה
על צוארו', דקאי על בתי מקדשים,
שבשילה, ובחלקו של בנימין בבית
עולמים,

ויש לפרש מלת לצבאותם, כמ"ש
חז"ל, במעשה בראשית, 'בצביונם
נבראו' שנאמר 'צבאם',

לכך נאמר בשאר דגלים, המקום
תחלה, על פי צווי השי"ת, ואח"כ
(כתוב לצבאותם, כי לאחר שנתישבו
במקום שנצטוו, המקום) מצא חן
בעיניהם, דהיינו לצביונם,

אבל בבני יוסף, חשקו נפשם בתחלה
(לצבאותם, לצביונם) לקרב לצד
מערב, שהוא מקום השראת השכינה
(אף לפני הציווי להתיישב בהמקום,

וזה שכתוב בבני יוסף לצבאותם
תחלה, והמקום אח"כ)